

kedves barátom, de meg akartam mutatni éppen a hivatalos francia személyeknek, hogy bennünket művészi szempontból az angol irodalom és művészet is érdekelt. A franciák felé pedig ezt avval fogjuk bebizonyítani, hogy rövid időn belül francia szereplőkkel hasonló estélyt fogunk rendezni. A magyar propagandát illetően nem említek meg mást, mint a Kodály-estét, amely teljesen magyar volt és egyúttal dokumentálójá annak, hogy a rue de Berri nem kommunista propagandacentrum.

Mondanom sem kell, hogy Couve de Murville-nek megmondtam, hogy amit mondtam, az egyéni véleményem volt.

Mindent összefoglalva az az érzésem, hogy a franciák kezdenek idegesek lenni és talán-talán változtatni fognak 100% amerikai politikájukon. Vederemo!

MOL XIX Kgy 28. doboz (eredeti)

¹ Lásd a Levelezés V. kötetének 479. sz. levelét.

² A szabályok és az illendőség még szigorúbban betartatnak (francia).

³ Az utolsó szó Károlyi kézírásos betoldása. A gépirónót, akinek diktált, inkább megbízhatósága képesítette erre a munkára, mint gépelni tudása. A nyilvánvaló és egyértelmű hibákat kijavítottuk, de nem lehet biztosan tudni, milyen további hibákat véthetett.

164. BOLDIZSÁR IVÁN KÁROLYI MIHÁLYHOZ

(Budapest, 1948. július 6.)

Elnök Úr,

Megkaptam június 14-i levelét a Vámbéry-ügyben.¹ Megkértem Görög Erzsébet sajtóelőadót, legközelebbi futárunkat, hogy az erre vonatkozó felvilágosításokat az ügy természeté miatt élőszóban adja meg Elnök Úrnak. Noha én személy szerint az interjú megváltoztatásában részes nem vagyok, sajnálkozásomat fejezem ki Elnök Úrnak az okozott bosszúságért, amit egyébként nagyon megérttek.²

Tiszteletteljes üdvözlettel igaz híve

MOL XIX Kgy 27. doboz 4. Boldizsár-iratok (eredeti)

¹ L. a Levelezés V. kötetének 485. sz. dokumentumát. mellette található Vámbéry levele Károlyihoz (484.) Az V. kötetben Károlyi levelének másolatát közöltük, a *MOL XIX Kgy 27.* Boldizsár anyagában található az azonos szövegű eredeti.

² A levélváltás mellett található az a nyilatkozat, amit valószínűleg eredetileg adott Károlyi az MTI-nek. Ez jóval terjedelmesebb annál, ami a *Szabad Nép* 1948. június 6-i számában megjelent. Tartalmaz baráti, elismerő frázisokat Vámbéry múltját illetően, nem állít olyasmit, hogy Vámbéry vissza akarta csinálni a földreformot és a gyárak államosítását stb. Tartalmaz azonban más gúnyos megjegyzéseket, és azt is, hogy nem fog Wallace-ra szavazni. Tehát Vámbéryre az eredeti szöveg sem kevésbé sértő, mint a publikált.

165. KÁROLYI MIHÁLY HAVAS ENDRÉHEZ

(Budapest, 1948. július 29.)

Kedves Havas,

Minden nehezebben és főleg lassabban halad, mintsem szeretném. Molnárral, Rákossival, Révaival, Geróvel, Rajkkal ugyan külön-külön beszéltem - de a közös összefüggésünk ezekkel egy hétről a másikra tolódik el. Vas Moszkvában van, így személyes ügyeim sem tudtam véglegesen elintézni. A személyes természetű ügyek biztatók. Molnár ígérte a fizetések 20%-os emelését.¹

Gyarmathy Erzsébet kérését Ortutayval átbeszéltem. „Megvizsgálom, ha csak lehet” – volt a válasza, ezért még egyszer fel fogom keresni. A maga ügyét is kedvezően fogom elintézni. Hisz akivel csak beszélek, mind nem győzik dicsérni.

De míg az ígéretből lesz is valami, túl sok víz folyik le a Dunán. Ez mindenben így van. Mondja meg Gyomainak, h. nemcsak Boldizsár, de Molnár is nagyon meg vannak vele elégedve. A Tribune-ba írt cikke kitűnő volt! Elhiheti, h. nehezemre esett meg nem adni az egyheti szabadságát, de tekintettel a válságra és különben is, nem merem Párizst Szaki-ra bízni. Úgy gondolom, h. 20dika körül otthon leszek, addig ki kell, h. tartson. Egészségileg nem a legjobban vagyok. Vérnyomásom hol túl magas, hol túl alacsony, ami igen kellemetlen közérzettel jár. Budapest nagyon megváltozott. A forgalom megcsökkent. Váci utca szegényesebb, boltok üresek.

A kávéházak buknak, a vendéglők üresek. Társadalmi élet, amint mondják, alig van. Mindennek mégis örülni kell, mert a tavalyi állapot – luxus nem volt egészséges. A fenn az ernyőnek, Bársony mellény üres has-nak meg kellett szűnnie.

Bpest entpolitizálódott, nem traccsolnak. A város elprolisodott, de az emberek jól esznek. A polgárság helyzete katasztrofális. Az ügyvédi irodák sorra buknak.

Az államosítással az ország egy császármetszésen ment, ami nem mehetett megrázódatások nélkül. Igen helyesen látta Ferenczi, h. az ami legfeltűnőbb, h. Bpest két részre van osztva. Mindkét rész túlzottan optimista. A rezsim ellenségei közeli dátumokra hiszi a 3-dik háborúba [sic!], a rezsim hívei azt hiszik, hogy máris győztek, holott a komoly harc csak ezután fog bekövetkezni – főleg a kulákok ellen. A lapokból lehetetlen a külpolitikai helyzetet megítélni. Főleg az Humanitét és a Daily Workert idézik!

Révai azt hiszi, állítólag reméli, h. a franciák átállófélben vannak. Ami esetleg csak 1–2 év múlva *talán* be fog következni, máris biztosra veszi. Ezért mondja, h. fontosabb, ha Párizsban maradok. De még koránt sincsen elhatározva, mi a fontosabb, Párizs vagy London.

A Tito-ügy rosszul áll. A jugo követségen történt gyilkosság ügye sem olyan egyszerű.² Úgy látszik azért lett az áldozat lelőve, mert kémiszolgálatot teljesített már régóta a comm. párt számára. Félték, h. beszélni fog, lehet, h. ezzel fenyegetett. Erre hasba lőtték. (*Nagyon bizalmas.*)

Egy újabb krízis – Csornoky-ügy. A cairói követünk panamámi miatt jelenleg őrizetben van. A régi *panamámi* miatt. Ezt azért hozzák most elő – holott közismertek voltak még kiküldetése előtt, mert úgy látszik, az „Elnök” nem hajlandó a kulákok elleni liquidálásba belemenni. A Csornoky-ügy arra megy ki, h. „T”-t eltávolítsák. Mivel tudják, h. én nem vagyok kapható hídfelavató szerepre, és mivel nincs jelölt, egy hármass bizottságra gondolnak az egy köztársasági elnök helyett. Egy jelölt – állítólag önjelölt van, ez Szakasits! et-től irtózik minden komoly ember.³

Az iskolák államosítása egyelőre nem okoz nagyobb bajt. Annál komolyabb a kulákok liquidálása.

Bruxelles-i ügy állítólag csak azért késett, mert a régens nyaralni ment, de a napokban megjön a hivatalos válasz, de akkor is arra kérnek, h. szeptember előtt (szep. 15.) ne adjam át megbízó leveletem, mert a régens előbb nem lesz Bruxelles-ben.

Bellák azt hiszem be fog válni. Parád, az alapítvány stb. mind függőben van. A tanulmányt megírtam, még csak simítani kell.

Köszönöm kedves Havas azt az odaadó munkát, amelyet nem csak az ügynek, de speciálisan nekem tett és tesz.

Bolgár Elek követsége még be sem lett nyújtva. London–Prága–Stockholmhoz most Cairo is sok nehézséget okoz.

Mondja meg Gyarmatinak, h. beszéljen komolyan, *igen komolyan* Gogo-val. Ha csa-csi öcsém⁴ kimegy, leveszem kezemet róluk!

Egy nagyon megnyugtató tény, h. a termés kitűnő. Ez a legbiztosabb, h. nem lesz parasztlázadás.

Judithnak mondjon sok-sok jót részemről. Örülök, h. a Zoli dolgozik, erre nagy szükség volt, mert barátja Boldizsár panaszkodott, h. ritkák és soványak voltak eddigi jelentései.

Üdvözzettel

MOL XIX Kgy 27. doboz 1/11 (eredeti)

¹ Gyomai tanácsos 1948. augusztus 12-én több ügyet érintő levelet írt a szabadságát töltő Károlynak.

A követség munkatársai nevében kérte, próbálja meg elintézni fizetésemelési kérésüket. Tájékoztatta a francia belpolitika újabb fejleményeiről. Kérte, érje el az új külügyminiszternél, kapjanak jelentős anyagi támogatást, hogy kihasználhassák magyar propagandára az ENSZ szeptemberben megnyíló közgyűlésén.

Végül közli: „balparti barátaink” az új politikai események óta „még nagyobb szigorral és szorgalommal figyelnek ránk. Bizonyítéka ennek, hogy telefonunkat kettőzött figyelemmel, a technikának valószínűleg egy újabb módjával ellenőrzik. Bizonyoságunk van arra nézve, hogy most már minden külföldi beszélgetésünket lemeze veszik fel. Ezt abból állapítottuk meg, hogy Budapesttel, vagy Londonnal, vagy akármelyik külföldi állomással való beszélgetésünk során a saját apparátusunk saját hangunkat nagy erővel veri vissza. A technikusok megállapítása szerint ennek a rezonanciának az az oka, hogy a párizsi központban, mihelyt beszélni kezdünk, a felvevő lemez elhelyezik”. A levelet Károlyi nyilván átadta Rajknak, aki aláhúzásokkal látta el és a következő utasítást írta rá:

„L. Mód elvt. 1. Az osztályok figyelmét felhívni a külföldi tel. beszélgetéseknél a fokozottabb óvatosságra.

2. A kult. osztálynál a párizsi progr. végrehajtásához ellenőrizni a szükséges intézkedések megtételét.” (MOL XIX Kgy 30. doboz)

² Boarov Zsivko diplomata egy szóváltás során lelötte Moic Milost.

³ Károlyi később sem tartotta helyes döntésnek Szakasits elnökségét. 1948 szeptemberében azt mondta Kovács András diplomáciai futárnak: Szakasitsot Nyugaton nem szeretik, mert belement a két munkaspárt egyesülésébe. „Szerinte sokkal jobb lett volna egy becsületes kommunisztát megválasztani, mint pl. Nagy Imre vagy Rajk László. Ez még Nyugat felé is nagyobb tetszést váltott volna ki.” (ÁSZTL K 747. Kovács jelentése) Néhány nappal később az Országgyűlés mégis Szakasits Árpádot választotta egyhangúlag köztársasági elnökké. Bizonyára ennek következménye lett, hogy fiát, Szakasits Györgyöt visszahívták Párizsból, ahol addig követségi tanácsos és az emigráns spanyol köztársasági kormány mellé rendelt magyar diplomáciai képviselő volt. Havas Endre erről a következőket jelentette Mód Péternek: „Szakasits Gyuri fegyelmезetten fogadta a hazarendelést, de rendkívül rosszul esett neki, hogy kétéves munkájáról egyetlen jó szóval sem emlékeztettek meg. Persze izgatta - és egy kicsit fájta is neki -, hogy miért rendelték őt ilyen hirtelen vissza. Talán nem ártana, ha egy kicsit megmagyaráznák neki a dolgot. Még alakítható ember és egy-két jó szóra meglágyul.” Havas ehhez hozzáfűzi, hogy sok a személyes problémája: felbomlóban levő házassága, részben ezzel kapcsolatos zavaros pénzügyei, s miután visszahívása egybeesett időben a távozó elnök, Tildy vejének letartóztatásával „érezhetően van egy kis Csornoky-komplexuma”. „Mindent egybevetve kétségtelen, hogy szorgalmasan dolgozott és a jelentései, adatgyűjtései jók voltak. Magatartása rendkívül gyermekded, és sok van benne a csikágói vagányból s az elkényeztetett gyermekből. Politikailag nincs vele baj.” (MOL XIX-f-1-u 37. doboz. Mód Péter)

⁴ Károlyi unokaöccse, K. István, K. József fia, aki Károlyi segítségével ment ki feleségével („Gogo”) Párizsba, de még nem közölték vele, hogy végleg kinn akarnak maradni. Károlyi talán komolyabbnak gondolta a feleséget, ezért kérte a követség női munkatársát, hogy beszéljen a lelkére - hiába.

166. KÁROLYI MIHÁLY ANDRÉ VERNET-SOBELHEZ

(Párizs, 1948. augusztus 27.)

Monsieur,

Je vous remercie vivement pour l'aimable envoi de votre livre intitulé: „Fièvre: 42” racontant la vie tragique du grand savant hongrois, Philippe¹ Semmelweis et rendant hommage à ses grandioses efforts pour sauver les mères. Il va sans dire que je le lirai avec vrai plaisir et avec tout l'intérêt, qu'il mérite.

Veuillez agréer, Monsieur, l'expression de ma haute considération.²

MOL XIX Kgy 29. doboz 39. dosszié (másodpéldány)

*